

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 38 (3542) ●

● ЧАЦВЕР, 5 КАСТРЫЧНІКА, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Зелянее ў Тальяці аля
Суполка “Нёман” прыўносіць беларускі каларыт у жыццё горада на Волзе **Стар. 2**

Задумлівы і мудры
Партрэт Якуба Коласа падарыла Музею Песняра ў Мінску яраслаўская мастачка Яніна Піотух **Стар. 3**

У жураўліным краі
У чарговым экалагічным фестывалі, што ладзіўся на Віцебшчыне, паўдзельнічалі беларусы з Латвіі **Стар. 4**

ТРАДЫЦЫ

Жывое зерне, жывая ніва

Свята Дажынкі пашыраецца ў Іркуцкай вобласці дзякуючы актывістам Беларускага клуба “Крывічы”

Іван Ждановіч

У кожнай з беларускіх суполак замежжа можна нечаму павучыцца. Іркуцкія беларусы, на мой погляд, вельмі ўпрыгожваюць сваё жыццё вандроўкамі, паглыбленнем у духоўную сутнасць народных традыцый, святаў. І прадаўжаюць традыцыі — прыгожа, з улікам рэалій сённяшніх, сібірскіх умоў. Штогод іркуцкі клуб “Крывічы” ладзіць і праводзіць традыцыйнае беларускае свята Дажынкі. Алег Рудакоў і на гэты раз даслаў папярэднюю абвештку: “Сёлета 16 верасня мы праводзім Свята ў беларускай вёсцы

АЛЕСЯ СТАСЕВИЧ

Тургенеўцы Баяндаеўскага раёна. У ім паўдзельнічаюць беларускія гурты з Іркуцка ды Іркуцкай вобласці”. А гэта гурт аўтэнтчнай песні “Крывічы” з Іркуцка ды тры з беларускіх вёсак: народны “Варэнічкі” й дзіцячы

“Рушнічок” з Тургенеўкі, фальклорны “Вяснянкі” з Ахінаў (Эхірыт-Булагацкі раён).

У беларуска-сібірскіх Дажынак было тры часткі: апоўдні прайшоў сам абрад Дажынкі на полі фермер-

скай гаспадаркі “Ігоревка”, у 14.00 у цэнтры Тургенеўкі пачаўся канцэрт, прысвечаны Дню вёскі, а з 16.00 была танцпраграма — і ўсе ахвочыя маглі павучыцца танцаваць народныя беларускія танцы. → **Стар. 4**

Жнейкі-беларускі ўпрыгожлі восеньскі сібірскі краявід

РАЗАМ

Дарогамі болю і памяці

Беларусы з Сібіры разам з мінскім хорам “Судьбы” паўдзельнічалі ў адным з этапаў культурна-патрыятычнай акцыі “Не — фашызму, дзяцінства — без вайны!”

Унікальны хор “Судьбы” створаны ў Першамайскім раёне Мінска: у творчым калектыве аб’ядналіся амаль 30 былых малалетніх вязняў фашызму, блакаднікаў ды дзяцей вайны, што жылі на акупаваных ворагам тэрыторыях. У 2014-м кіраўніца хору Галіна Змушко была ў Іркуцку на канферэнцыі “Не фашызму!” — і мы пазнаёміліся. У артыкуле “Ідэалы варта бараніць!” (ГР, 30.10.2014) чытаем: “Цэлая старонка ў вераснёўскім, 136-м нумары газеты Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага “Маланка” прысвечана сустрэчы іркуцкіх беларусаў з удзельнікамі антыфашысцкай канферэнцыі ў Іркуцку: гэта былі Галіна Змушко з Мінска і Марына Слаўгарадская з Улан-Удэ — яна ўраджэнка Віцебшчыны. Сустрэча праходзіла ў офісе ІТБК, доўжылася амаль тры гадзіны”. Так пачыналася

наша моцнае сяброўства. Цяпер, наведваючы Бацькаўшчыну, мы сустракаемся з Галінай Ігнацеўнай, іншымі ўдзельнікамі хору, і нават “дах над галавою” маем ад іх, за што вельмі ўдзячныя. Вядома ж, чулі не раз пра іх культурна-патрыятычныя акцыі, марылі ў іх паўдзельнічаць — і вось трое сяброў ІТБК гэтым летам рушылі ў дарогу разам з хорам.

Культурна-патрыятычныя акцыі “Не — фашызму, дзяцінства — без вайны!” хор “Судьбы” ладзіць даўно. Выступаюць нашы старэйшыя сябры ў школах, ВНУ, а таксама на прадпрыемствах, у дамах пажылых людзей, былі нават у жаночай калоніі. Часта выязджаюць, ладзяць Урокі мужнасці й за межамі Бацькаўшчыны, пабывалі не раз у Польшчы, розных месцах Расіі, наведвалі мемарыяльныя месцы й выступалі ў Аўстрыі, Германіі, Славакіі, Чэхіі, Фінляндыі, Францыі... Летась Дзень Перамогі страчалі ў казахстанскай Астане, а сёлета — у азербайджанскай сталіцы Баку. Сёлета ж напярэдадні Дня Перамогі хор пачаў цэлы цыкл мабільна-патрыятычных рэйдаў “Залатыя кольцы памяці”. За-

дума, казалі нам Галіна Змушко ды мастацкая кіраўніца калектыву Людміла Бурдыка, такая: паяднаць Беларусь з усімі яе краінамі-суседкамі “кольцамі памяці”. У маршрут уключаюцца як беларускія гарады, так і замежныя, ад мяжы недалёка. Дык вось, 12-16 сакавіка сёлета хоружо распачаў рэйды, праехаў па беларуска-польскім маршруце: Брэст—Гайнаўка—Супрасль—Гродна. А мы далучыліся на другім, беларуска-расійскім этапе: гэта былі Магілёў, Бранск і Гомель. Наступным разам, наколькі мне вядома, будзе беларуска-расійскі этап-2: Віцебск, Смаленск і Шклоў. Іншыя маршруты рэйдаў — пакуль у распрацоўцы.

Ад сяброў жа мы даведаліся: антыфашысцкі рух — шырокі, міжнародны. У прыватнасці, з 1962 года ў другую нядзелю верасня адзначаецца Міжнародны дзень памяці ахвяраў фашызму: сёлета іх памяць ушаноувалі 10 верасня. Чаму ў верасні? Бо германскія нацысты ўварваліся ў Польшчу 1 верасня 1939 года — так пачалася Другая сусветная вайна, а закончылася яна

Галіна Змушко з сябрамі ў Бранску

капітуляцыяй мілітарызскай Японіі 2 верасня 1945-га. Дарэчы, ахвяры вайны каласальныя: у ёй загінула больш за 55 мільёнаў чалавек. Яшчэ нашы сябры адзначаюць Міжнародны дзень вызвалення вязняў фашысцкіх канцлагераў — гэта 11 красавіка. Якраз у той дзень, 11 красавіка 1945 года, вязні паднялі паўстанне ў фашысцкім канцлагеры Бухенвальд, і тады ж ён быў вызвалены. Дарэчы, вы ведаеце, што ў час Другой сусветнай вайны на тэрыторыі Германіі, яе саюзніц, на акупаваных гітлераўцамі тэрыторыях было створана каля 14 тысяч канцлагераў? Якая велізарная машына смерці! Праз яе прайшлі каля 18 мільёнаў чалавек, і больш за

11 мільёнаў там былі знішчаны. Прычым колькасць дзяцей да 14 гадоў, кажуць даследчыкі ваеннай гісторыі, складала 12-15 працэнтаў. І некаторыя з удзельнікаў хору “Судьбы”, у тым ліку й наша сяброўка Галіна Ігнацеўна Змушко — жывая сведка злачынстваў нацыстаў. У 1945-м Міжнародны ваенны трыбунал у Нюрнбергу асудзіў сістэму нацысцкіх канцлагераў як злачынства супраць чалавецнасці.

Вайна, пакуты, смерці... Вялікае гора, наймаверныя страты перажыў беларускі народ у вайну. Па гэты час тым, хто бачыў ліхалецце, балюча пра тое ўспамінаць. А дзіцячая памяць, як вядома, вельмі моцная.

→ **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Самы лепшы падарунак

Выданне “Кніжная спадчына Францыска Скарыны” папоўніла фонды вядучых расійскіх бібліятэк, музеяў і архіваў

Унікальныя кнігі з серыі “Кніжная спадчына Францыска Скарыны” цяпер ёсць у Расійскай акадэміі навук, Дзяржаўным гістарычным музеі, Расійскай дзяржаўнай бібліятэцы, Навуковай бібліятэцы Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. Ламаносава, Дзяржаўнай публічнай гістарычнай бібліятэцы Расіі, Расійскім дзяржаўным архіве старажытных актаў ды іншых. Факсімільныя выданні кіраўнікам гэтых устаноў перадаў дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі пад час святачнага мерапрыемства, прысвечанага 500-годдзю беларускага кнігадрукавання, што прайшло ў Амбасадзе Беларусі ў Маскве.

“Лёс выданняў Скарыны розны: некаторымі зачыталіся, і таму яны захаваліся, іншыя ж былі знішчаны, — казаў Раман Матульскі. — Арыгіналаў засталася вельмі мала. Мы вырашылі аднавіць усе кнігі першадрукара і сабраць разам. Прычым пры жыцці Скарыны яго кнігі ніколі не стаялі побач”.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Зелянее ў Тальяці алея

Суполка “Нёман” прыўносіць беларускі каларыт у шматнацыянальнае жыццё горада на Волзе

Іван Іванаў

Новыя весткі з Тальяці сведчаць: у верасні ажывілася там дзейнасць беларускай суполкі. Яе кіраўніца Людміла Дзёміна паведаміла пра ўдзел сяброў “Нёмана” ды “прынёманскіх” творчых гуртоў “Купалінка” і “Зорачкі” ў шматнацыянальным фестывалі “Тольяттинские мелодии единства” (12 верасня), у пасадцы дрэўцаў і дэкаратыўных кустоў на новай Алеі дружбы народаў (15 верасня). А праз некаторы час даслала спасылку на сюжэт з тэлеканала “Тольятти в деталях” — у студию журналісты пасля таго акцыі запрасілі кіраўніцу беларускай суполкі, а таксама саліста гурта “Купалінка” Максіма Ямшчыкова. Размова была й пра летнія “гастролі” Дзёмінай з яе таленавітымі выхаванцамі ў Бабруйск, на Міжнародны фестываль “Вянок дружбы”. Дарэчы, і нам у рэдакцыю тальяцінцы даслалі свае эмацыйныя, пазітыўныя ўражанні пра сустрэчу з Беларуссю — падрыхтуем-надрукуем.

Цяпер трохі падрабязней пра фестываль і закладку Алеі дружбы народаў. Ужо трэці раз адзначаўся на пачатку верасня Дзень народаў і нацыянальных культур Самарскай вобласці — яму й прысвячаліся абедзве падзеі. “На фестывалі “Тольяттинские мелодии единства”, я лічу, наш народны ансамбль беларускай песні “Купалінка” быў лепшы, — напісала Людміла Дзёміна. —

Артысткі ансамбля “Купалінка” выступаюць на фестывалі ў Тальяці

Спявалі мае артысты розныя песні, з выдатным настроем, суладна. Гледачы стоячы апладзіравалі! А з 24 верасня мы пачалі свой культурна-асветніцкі праект “3 любоўю з Беларусі”. Будзем праводзіць сустрэчы, канцэрты, гутаркі на розных творчых пляцоўках. Дарэчы, яшчэ жывыя ва ўсіх уражанні пра “наша лета” ў Беларусі. А нашы даўнія партнёры з бібліятэкі “Истоки” таксама да праекта падключаюцца”.

Пра Алею дружбы народаў, закладзеную ў Тальяці каля гандлёвага цэнтра “Апельсин” (і сімвалічна, што па вуліцы Міру, 123) ёсць інфармацыя ў інтэрнэце. Праўда, удакладняе Людміла Дзёміна, жаданае аўтар выдаў за рэальнае. Студэнтаў на закладцы алеі яна не бачыла — дрэўцы й кусты саджалі вучні 4-й і 55-й школ, паўдзельнічалі ў акцыі кіраўнікі рускай, беларускай, украінскай, армянскай, чувашскай ды мардоўскай этнасуполак. Былі яшчэ актывісты арганізацыі “Застава-63” — у яе ўваходзяць былыя пагранічнікі. Усяго было высаджана 40 дрэў (каштаны, ліпы і клёны) і 45 кустоў (язмін, спірэй і каліна). У акцыі паўдзельнічалі прадстаўнікі гарадскіх улад, дэпутаты, а ладзілі яе Дом дружбы народаў, адміністрацыя

Людміла Дзёміна з калінай

горада, савет нацыянальна-культурных цэнтраў Тальяці. Мяркуюцца, што акцыі з пасадкай дэкаратыўных культур у горадзе стануць традыцыяй, на алеі запланавана ўстаноўка лавак і малых архітэктурных формаў. Сонечнае надвор’е, песні народаў Расіі, яркія нацыянальныя касцюмы і вясельныя дзіцячыя галасы — усё разам гэта стварала на будучай Алеі Дружбы цёплую атмасферу. А на заканчэнне акцыі шары колераў расійскага сцяга ўзняліся ў неба.

Людміла Дзёміна яшчэ напісала, што дзякуючы святу, запрашэнню на тэлебачанне яна даведлася: у ма-

ладой тэлеведучай Бэлы Дворкінд сваякі да вайны жылі ў беларускім горадзе Барысаве, потым трапілі ў яўрэйскае гета, дзе й загінулі. Бэла спрабуе адшукаць, дзе пахаваны сваякі. Спадзяецца на дапамогу яўрэйскіх суполак у Беларусі — кардынаты некаторых з іх мы даслалі ў Тальяці. А яшчэ пад час пасадкі алеі Дзёміна сустрэла былога камбата з Вышэйшага ваеннага інжынера будаўнічага вучылішча: “Гэта наш беларус: Мікалай Мікалаевіч Жукавец, — удакладняе. — У яго вучыўся мой сын Сяргей у 1994-96 гадах. А цяпер Мікалай Мікалаевіч — дырэктар школы №55. Мы, вядома ж, адразу прыкінулі: як можна супрацоўнічаць. І дамовіліся ўжо праводзіць у 55-й школе — там вучацца кадэты, яны таксама высаджвалі дрэвы — нашы канцэрты, сустрэчы”.

Што ж, сябраваць, удзельнічаць у шматнацыянальных імпрэзах — гэта, як бачым, і цікава, і карысна. Так і прыцягваюцца ў кола беларускіх суполак новыя людзі, з’яўляюцца магчымасці для супрацы, ідэі агульных праектаў. А дзякуючы такому “прытоку сілы” алеі як беларускай культуры, так і нашага сяброўства з прадстаўнікамі іншых народаў — заўсёды будуць пышна зелянець.

ТАЛЕНТЫ

Запрашэнне з Бацькаўшчыны

Алесь Мурочак

Малады оперны саліст Аляксандр Раславец нарадзіўся ў Брэсце, вучыўся майстэрству ў Піцеры, працуе ў нямецкім Гамбурзе... А нядаўна быў запрошаны спяваць у спектаклі “Лятучы галандзец”, што ідзе на сцэне Вялікага тэатра Беларусі.

Калегі з Вялікага тэатра паведамілі нам: 21 верасня партыю Доланда ў оперы Рыхарда Вагнера “Лятучы галандзец” спяваў запрошаны саліст Аляксандр Раславец. І хоць, здаецца, многія ўжо ведаюць, што таленавіты бас родам з Брэста, аднак не будзе лішнім паўтарыць: якраз там і нарадзіўся Аляксандр 28 лютага 1986 года. У горадзе над Бугам пачынаўся ягоны шлях на вялікую сцэну. Як падказвае інтэрнэт, першым вакальным настаўнікам для яго, студэнта Брэсцкага педуниверсітэта, стаў Мікалай Трафімук, кіраўнік хору “Гаудэамус”: там спяваў Аляксандр. Менавіта Мікалай Іванавіч заўважыў асаблівы голас юнака, прапанаваў яму займацца па праграме сольных спеваў. А ўрэшце брастаўчанін паступіў у Санкт-Пецярбургскую дзяржаўную кансерваторыю: вучыўся ў прафесара Мікалая Ахотнікава, у 2011-14 гадах быў салістам яе Тэатра оперы і балета.

Закончыў кансерваторыю спявак у 2014-м, служыў салістам Вялікага тэатра Расіі. У той жа год на І Мінскім міжнародным Калядным конкурсе вакалістаў увайшоў у лік фіналістаў, атрымаў ангажэмент на выступленні ў спектаклях Вялікага тэатра Беларусі. Неўзабаве дэбютаваў у оперы “Севільскі цырульнік” Дж. Расіні (Дон Базіліа). “У мінулым сезоне Аляксандр Раславец стаў запрошаным салістам нашага тэатра, — расказваюць калегі з Вялікага тэатра пра поспехі земляка. — І, дарэчы, паспеў выканаць практычна ўсе галоўныя басовыя партыі ў нашых пастаноўках”.

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

У Лудзе — родныя людзі

Дні беларускай культуры ў Латвіі пачаліся з горада Лудзы

Беларусы Латвіі ўвосень праводзяць Дні беларускай культуры, прысвячаючы іх адметным датам з гісторыі Бацькаўшчыны. Сёлета ж Дні, якія праходзяць пад знакам 135-х угодкаў Янкі Купалы і Якуба Коласа, пачаліся 16 верасня ў вялікай зале Народнага дома горада Лудзы.

Ладзіла імпрэзу Лудзэнскае таварыства беларускай культуры “Крыніца”, запрасіўшы на свята й таленавітых энтузіястаў з Зілуцкага беларускага таварыства “Пралеска” ды творчыя гурты Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры. А далей Дні пройдуць у іншых гарадах Латвіі. Пра тое, што прысвячаюцца яны 135-м угодкам Песняроў, гаварыў, адкрываючы свята, намеснік старшыні Лудзэнскай беларускай суполкі Анатоль Лісавец. Ён жа згадаў, як стваралася суполка ды тых, хто быў ля яе вытокаў. Лудзэнцаў і гасцей горада віталі намесніца старшыні Лудзэнскай краёвай Думы па пытаннях

адукацыі ды культуры Яўгенія Кушча, іншыя прадстаўнікі ўлады.

Вядучая вечарыны Рыта Кучанэ, супрацоўніца Лудзэнскага краязнаўчага музея і сяброўка суполкі “Крыніца”, гаварыла пра велізарны ўнёсак Янкі Купалы і Якуба Коласа ў станаўленне беларускай літаратуры. Вершы класікаў чыталі старшыня зілуцкай суполкі “Пралеска” Наталля Мірцхулава і яе выхаванкі-школьніцы Ліза Туміна і Катрына Матуленка, кіраўніца Даўгаўпілскага ЦБК Жанна Раманоўская. Пад знакам пашаны да Песняроў, Бацькаўшчыны, культурнай спадчыны беларусаў прайшоў святочны канцэрт, які падрыхтавалі вакальна-інструментальны гурт “Пралескі” ды тэатральная студыя “Паўлінка” з Даўгаўпілса. Апошні творчы калектыў нядаўна святкаваў 10-годдзе, прадставіўшы на суд гледачоў прэм’еру: спектакль “У Калядны вечар” паводле апавядання Валянціны Казлоўскай. Яна была жыхаркаю Лудзы ў міжваенны перыяд Латвіі, а калі вучылася ў беларускіх гімназіях Лудзы й Даўгаўпілса, то пісала вершы й прозу на белару-

скай мове, перакладала на яе вершы Райніса. У яе быў літпсеўданім Лясная Кветка. Да сёлетніх 110-х угодкаў Валянціны Казлоўскай у Мінску выйшаў зборнік “Пятро Сакол. Валянціна Казлоўская. Выбраныя творы”. З сотні асобнікаў выдавец Міхась Казлоўскі, як быў у гасцях у Даўгаўпілсе, адзін падарыў ЦБК, а другі — Лудзэнскаму краязнаўчаму музею. На вечарыне Жанна Раманоўская перадала падарунак Рыце Кучанэ.

І на свяце ў Лудзе з поспехам прайшоў спектакль “У Калядны вечар” (рэжысёр Інэса Казлоўская). А гурт “Пралескі”, якім кіруе Настасся Малышава, спяваў песні на беларускай, латышскай і латгалскай мовах. Шмат было апладысентаў. Паэт з Даўгаўпілса Станіслаў Валодзька чытаў свае вершы, прысвечаныя Янку Купалу і Якубу Коласу.

На завяршэнне вечарыны дэпутат Сэйма, старшыня рыжскай суполкі “Прамень” і член праўлення Саюза беларусаў Латвіі Алена Лазарава павіншавала ўсіх са святам. Распавяла пра творчы праект “Беларускі ручнік” — вялікае па-

Госці з Даўгаўпілса ў Лудзе

латно беларускія суполкі Латвіі вышываюць да 100-годдзя Латвійскай Рэспублікі. Старшыня вілянскай суполкі “Сябры” Віктар Гардзеіка перадаў часткова ўжо шыты ручнік старшыні зілуцкай суполкі “Пралеска” Наталлі Мірцхулаве. Майстрыхі-беларускі з горада Зілупэ ўжо шываюць на палатне назвы свайго горада й таварыства.

Шмат месцаў на карце Латвіі, звязаных з гісторыяй беларусаў, паяднаных лёсамі вядомых людзей Латвіі ды Беларусі. Лудза — адно з іх, таму мы з цікавасцю знаёміліся

Жанна Раманоўская, Рыта Кучанэ, Даўгаўпілс — Лудза, Латвія

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Задумлівы і мудры

Партрэт Якуба Коласа падарыла Музею Песняра ў Мінску яраслаўская мастачка Яніна Піотух

Кацярына Мядзведская

Сёлетні Фэст мастацтваў беларусаў свету прысвячаўся тром юбілейным датам: 950-годдзю Мінска, 135-м угодкам Янкі Купалы і Якуба Коласа. Мы пісалі ўжо: сталіцу госці-супляменнікі павіншавалі вялікім канцэрт-там, які праходзіў каля Ратушы. А ў рэпертуары артыстаў было шмат песень на словы беларускіх Песняроў. Да таго ж у Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы сустрэліся літаратары беларускага замежжа з пісьменнікамі Беларусі, а Яніна Піотух, маладая мастачка з расійскага Яраслаўля, перадала ў дар Літаратурна-мемарыяльнаму музею Якуба Коласа партрэт класіка.

На адкрыцці выставы твораў дэкаратыўна-прыкладнога і выяўленчага мастацтва беларусаў замежжа ў Белдзяржфілармоніі Яніна Піотух казала: як атрымала запрашэнне на Фэст мастацтваў беларусаў свету, то ў яе адразу з'явілася ідэя напісаць партрэт Якуба Коласа. З творчасцю яго мастачка добра знаёма, чытала коласаўскія вершы, паэмы. А зварот да беларускай тэматыкі ў Яніны ўжо не першы: да 125-х угодкаў Максіма Багдановіча

Дырэктар Коласаўскага музея Зінаіда Камароўская і Яніна Піотух

яна падарыла партрэт бацькі паэта, Адама Ягоравіча, яраслаўскаму музею класіка беларускай літаратуры.

Нарадзілася ж Яніна, як і яе любімы паэт, у Яраслаўлі. Казала: "Цяпер у доме пісьменніка створаны музей, у якім часта

збіраюцца беларусы. Бываю там і я". Дарэчы, у беларускай суполцы Яніна — з самага дзяцінства. Бацькі мастачкі,

КАЦЬРЫНА МЯДЗВЕДСКАЯ

Такім уявіла сабе Якуба Коласа Яніна Піотух

Ірына Іванаўна і Дзяніс Станіслававіч Піотухі, — таксама ў ёй, хоць родам абодва з горада Рыбінска Яраслаўскай вобласці. З Беларусі ж у Расію некалі прыехаў дзядуля Яніны, Станіслаў Мечыслававіч Піотух. Менавіта ён і прывіў любоў да Бацькаўшчыны дзецям ды ўнукам... Наведваць вёску Мацэвічы, што ў Мінскім раёне, адкуль родам дзядуля, для яраслаўскіх беларусаў стала ўжо традыцыяй.

Прымаючы падарунак, дырэктарка Літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская падзякавала мастачцы, з прыемнасцю адзначыла: "Для нас вялікая радасць і шчасце, калі моладзь звяртаецца да Коласа. Яніна вельмі хораша адлюстравала вобраз пісьменніка: на партрэце ён і задумлівы, і мудры..." Зінаіда Мікалаеўна падарыла Яніне Піотух новае выданне паэмы "Новая зямля". У Фэсце мастацтваў

беларусаў свету паўдзельнічаў і ансамбль песні "Крыніца" з Яраслаўля. Кампазіцыяй "Вітальная" гурт адкрываў праграму святочнага канцэрта ў Белдзяржфілармоніі. Выступілі артысты й на пляцоўцы Верхняга горада ў Дзень Мінска, пабывалі ў творчым турне па Гомельшчыне: наведалі старажытны Тураў, выступалі перад жыхарамі Жыткавіч.

Шмат уражанняў ды ўспамінаў павезлі госці дадому. Пасля пісала мне Яніна, што "сустрэча з Радзімай натхніла на далейшую творчасць". У планах яе — закончыць Акадэмію жывапісу, скульптуры і дойлідства імя І. Глазунова (яна ўжо на шостым курсе). Прызналася: хоча зноў прыехаць у Мінск, каб паказаць жыхарам, гасцям горада горада свае творы. А ў тым, што ў карцінах будучы і надалей праўляцца беларускія матывы, фарбы і вобразы зямлі продкаў, яна не сумняваецца.

РАЗАМ

Дарогамі болю і памяці

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І нашы старэйшыя сябры імкнуцца данесці людзям сваю праўду пра бесчаславечную сутнасць нацызму, перадаюць яе дзецям, унукам, праўнукам — каб памяталі, каб ніхто й ніколі не адважыўся абельваць, а тым больш гераізаваць нацызм. Такую высакародную місію ўсклалі на сябе ўдзельнікі хору "Судьбы", іх ідэйная натхняльніца і кіраўніца Галіна Ігнацеўна Змушко. Няўрымслівасць, добразычлівасць, аптымізм яе, былога малалетняга вязня фінскага канцлагера — гэта як сэрца, як моцны стрыхань калектыву, гэта і яскравы прыклад жыццязойкасці для іншых.

Ёсць, пераканаліся мы пад час паездкі, у хору й памочнікі: Антон Сцяпанавіч Цвірка і Кацярына Андрэеўна Луткоўская — муж і жонка. Вялікую дапамогу ў рэалізацыі патрыятычных праектаў маюць энтузіясты й з боку дырэктар прадпрыемства "Баркос" Барыса Іванавіча Шчарбініна. Для гэтых людзей хор "Судьбы" таксама стаў роднай сям'ёй. Цяпер вось культурна-патрыятычная акцыя "Не — фашызму, дзяцінства — без вайны!" творча прадаўжаецца — задуманы й рэалізуецца вялікі цыкл мабільна-патрыятычных рэйдаў "Залатая кольца памяці". Мы з калектывам — каля 20 чалавек — праехалі па маршруце Мінск—Магілёў—Бранск—Гомель. Ехалі харысты на аўтобусе, імі ж арандаваным. Размяшчаліся, дзякуючы папярэднім дамоўленасці з мясцовымі ўладамі, у

інтэрнатах, гасцініцах. У кожным горадзе ўдзельнікі хору ўскладалі вянкi, кветкі да помнікаў ахвярам фашызму. Былі кароткія мітынгі, жывыя зносіны з неаб'якавымі людзьмі — у розных аўдыторыях. На сустрэчы з дзецьмі вайны — а яны сівыя ўсе, мудрыя, з дзіўным дарам жыцццялюбства — прыходзілі людзі розных узростаў, і што важна: было шмат моладзі. Праграму выступлення калектыву зрэжысавала Людміла Рыгораўна Бурдыка, выступленні ўдзельнікаў арганічна дапаўняюць яе вершы пра ваенны час, Беларусь. Пранікнёна і шчыра гучаць песні пад акардэон ва ўмелых руках Віктара Дарашкевіча.

А колькі жорсткай праўды ў кароткіх аповедах нашых старэйшых сяброў! Слёзы засцяць вочы, калі слухаш успаміны Яўгеніі Мацвееўны Вывінай, Ганны Пятроўны Доўнар, Галіны Васілеўны Траскавай, Зоі Вікенцеўны Давідзенкі, Яўгена Дзянісавіча Стасевіча, Анатоля Іванавіча Дзіковіча, Дзіны Аляксандраўны Качан, Аляксандра Мікалаевіча Няхайчыка, Ларысы Іванаўны Аляксандранкі... Словы іх не проста ў душу западаюць — паляць агнём, прымушаюць цаніць тое, што сёння маем — і памятаць, як трэба ўсімі сіламі мацаваць мір і згоду паміж людзьмі. Бо якраз з маленькіх супярэчнасцяў паміж людзьмі, краінамі могуць з часам вырастаць велізарныя, глабальныя канфлікты.

На сустрэчах была прадстаўлена і кніга ўспамінаў Мікалая Дзенісевіча

Ушанаванне памяці загінулых ваеннапалонных у Гомелі

"Фінскі капкан" — пра перажытыя ім з роднымі (а Галіна Ігнацеўна яго сястра) жахі фінскіх канцлагераў, малавядомыя падзеі вайны.

Незабыўныя дні правялі мы побач з гэтымі мужнымі людзьмі. Разам радаваліся сонцу, збіралі на прыпынках у лясах прыгожыя грыбы. Вялідушэўныя размовы. Разам дыхалі паветрам Бацькаўшчыны, знаёміліся з цікавымі людзьмі ды супляменнікамі ў Бранску. Спрабавалі глядзець на дзівосны і непаўторны свет вачыма людзей, якія ў ваенны час цудам выжылі, прайшлі па тонкай нітачцы паміж смерцю і жыццём. Цяпер яны, дзеці вайны, былыя малалетнія вязні фашызму, нясуць людзям сваю горкую праўду пра вайну. Дзякуй вам, мілыя і шчырыя людзі розных лёсаў, якіх паяднаў хор "Судьбы"!

Таццяна і Алена Сіпаковы, г. Іркуцк

Ад рэдакцыі. Калі тэкст рыхтаваўся да друку, рэдакцыю наведала Галіна Ігнацеўна Змушко. Прасіла перадаць вялікую ўдзячнасць Мікалаю Голасаву, кіраўніку Беларускага зямляцтва на Браншчыне. Казала: дзякуючы яму ўдзельнікі акцыі камфортна размясціліся ў гасцініцы "Десна", ён жа зладзіў для гасцей сустрэчу з супляменнікамі ў яе канферэнц-зале. Беларусы Бранска былі й на мерапрыемствах, што ладзіліся з удзелам хору. "Калі мы звярнуліся да губернатара Бранскай вобласці з просьбай сустрэць-прыняць наш хор, то пазванілі й Мікалаю Іванавічу, — удакладніла Галіна Ігнацеўна. — І наш зямляк дачу кінуў, прыляцеў у горад — і з усімі дамовіўся. І з боку губернатара мы дапамогу адчувалі: з намі працаваў Андрэй Алегавіч Мільшын з дэпартаменту ўнутранай

палітыкі Бранскай вобласці".

Пад час паездкі на Браншчыню ўдзельнікі акцыі "Не — фашызму, дзяцінства — без вайны!" наведалі Мемарыяльны комплекс "Хацунь": у абноўленым выглядзе ён быў адкрыты 25 кастрычніка 2011 года, у дзень 70-годдзя хацунскай трагедыі. У Хацуні (Карачаўскі раён) фашысты расстралялі 318 мірных жыхароў, а ў 1942-м спалілі ўсю вёску цалкам. Галіна Змушко сказала, што ў Мінск прывезена зямля з Хацуні, капсулу з ёй харысты збіраюцца ўрачыста перадаць на захаванне ў крыпту Храма-помніка ў гонар Усіх святых і ў памяць пра ахвяры, што выратаванню Айчыны нашай паслужылі. Дарэчы, на сайце храма ў інтэрнэце ёсць аповед пра крыпту, пішацца: туды будзе прыносіцца зямля з розных месцаў планеты, дзе калісьці пралілася беларуская кроў ці пахаваны астанкі продкаў сучасных беларусаў.

Галіна Змушко расказала, што ў хору "Судьбы" складваецца плёнае супрацоўніцтва з 137-й мінскай школай імя П. М. Машэрава, дзе пасля рэканструкцыі 24 лютага 2016 года былі адкрыты Народны музей імя П.М. Машэрава і Народны музей "Дзеці вайны". Таксама Галіна Ігнацеўна і яе сябры хочуць ініцыяваць стварэнне Мемарыяла-помніка "Дзецям вайны" пад Мінскам — з участкам-могілкамі, дзе гэтыя пакутнікі змогуць знаходзіць свой апошні спачын.

ТРАДЫЦЫ

Жывое зерне, жывая ніва

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Для тых, хто не абазнаны ў традыцыях беларусаў, Алег Рудакоў тлумачыць: “Дажынкi — гэта старадаўні, яркі, прыгожы абрад. На яго беларусы збіраюцца ўсім паселішчам, ідуць на ніву, на якой завяршаецца жніво. Пакінуты ўчастак ніўкі нават і ў наш час убіраюць сярпамі”. Арганізатары абяцалі: кожны, хто прыедзе на свята, зможа сам асвоіць хлебаробскае майстэрства жніва сярпом і вязання снапоў. Абяцалі прыгожыя дажынкавыя песні, карагоды, гульні. Заваблівала суполка цікаўных і тым, што на ніве будзе здзейснены прыгожы абрад падзякі Зямлі-карміцельцы, што “ўваход на ўсе этапы свята — бясплатны”. Гатовы былі ўзяць з сабою “Крывічы” і прадстаўнікоў СМІ, якія жадаюць паехаць у глыбінку разам на аўтобусе — варта толькі пазваніць, дамовіцца.

З іншага допісу Алега ў рэдакцыю даведваемся, што не ўсе свята ў жыцці “Крывічоў” з Іркуцка: напрыканцы вясны ў маладзёвага клуба зніклі апошнія фундатары, было складана выплаціць даўгі за арэнду сядзібы. Далей — аптымістычнае: “Наш актыў — моцны, мы ўмеем пераадоўваць цяжкасці, таму ўсё лета працавалі, каб гожа выйсці ў “новы сезон”. Правялі нечарговы сход суполкі, былі ўнесены змены ў статут, які ўжо зацверджаны ў розных інстанцыях. І цяпер у суполкі такая афіцыйная назва: Іркуцкае гарадское грамадскае аб’яднанне “Беларускі клуб Крывічы”. Такім чынам, мы “пасталелі”, — прадаўжае Алег. — Што зусім не азначае, быццам пазбавіліся моладзі. Наадварот: юнакоў і дзяўчат прыйшло яшчэ болей, дый сябры суполкі больш сталага ўросту адчуваць сябе пад

АЛЕСЯ СТАСЕВІЧ

Ну проста залатыя беларускія Дажынкi былі сёлета каля сібірскай Тургенеўкі

такім брэндам больш “утульна”. Цяпер у нас усё ж такі ёсць свой офіс па адрасе: г. Іркуцк, вул. Свердлава, 40, каб. 307. А паштовая скрыня такая: 664038, г. Іркуцк, вул. Рабочага штаба, 30 А. “Беларуская хата”, Алегу Рудакову”.

І вось якраз Дажынкi ў Тургенеўцы — тая жывая справа, з якой “Крывічы” вырашылі распачаць “новы сезон працы на карысць Беларускага Руху ў Прыбайкаллі”. Што ж, як і ў жыцці хлебарабаў, у дзейнасці суполак, сапраўды, ёсць сезоны, ёсць больш ці менш спрыяльны час для “засявання” нівы беларускай зярняткі. З гэтых аналогій, пэўна ж, калісьці ўзнікла і назва газеты “Наша ніва”, у якой працавалі, нагадаем, Янка Купала і Якуб Колас (таксама хлебарабскі псеўданім...), з якой супрацоўнічаў Максім Багдановіч. І не заўсёды на “ніве Беларускай” спрыяльнае надвор’е, аднак — ці ж гэта нам у навіну? Ну а Дажынкi, ў Тургенеўцы — гэта важкі такі ак-

АЛЕСЯ СТАСЕВІЧ

Алег Рудакоў з юнай удзельніцай Дажынак

цэнт у працы суполкі. Як хараша яны прайшлі — пераказваць не будзем: у інтэрнэце ёсць адметны рэпартаж

Вольгі Ліпічанскай. Ёсць і чудовы фотарэпартаж Алесі Стасевіч — яе здымкі мы выкарысталі ў гэ-

тым тэксце. І ў мінулыя гады мы расказвалі, як творыцца сам абрад на ніве, што сімвалізуе. Здрава, дарэчы, што й пра розгалас у СМІ іркуцкія “крывічоўцы” — думаюць, клапоцяцца. Можна сказаць нават: грамадства выбудоўвае тактыку й стратэгію ў працы са сродкамі масавай інфармацыі. Малайцы!

І на заканчэнне — працуем адно яскравае меркаванне з вышэйзгаданага рэпартажа Вольгі Ліпічанскай. “Я другі раз пабывала на Дажынках, — кажа іркуцянка Алесь Стасевіч. — Уражанне проста неверагоднае! Асабліва ў гэтым годзе, калі яшчэ й з надвор’ем пашанцавала. Усё навокал нібы золатам пакрыта. Прыгажосць! І снапы — таксама залацістыя, і твары вакол — светлыя, радасныя. Жыхары Тургенеўкі шануюць традыцыі продкаў, нягледзячы на тое, што жывуць за шэсць тысяч кіламетраў ад Бацькаўшчыны, яны — сапраўдныя беларусы!”

РОДНЫ БЕРАГ

У жураўліным краі

Ганна Рамановіч

У чарговым экалагічным фестывалі, што ладзіўся на Віцебшчыне, паўдзельнічалі беларусы з Латвіі

Беларускі горад Мёры ў сярэдзіне верасня зладзіў чарговы, VI экафестываль “Жураўлі й журавіны Мёрскага краю”. Ганаровымі ўдзельнікамі яго былі танцавальны гурт “Лянок” і вэб-кальны “Пралескі” — з Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры. Нагадаю, што фэст — гэта ўжо культурны і экалагічны брэнд гарадка на Віцебшчыне. Некалькі гадоў таму ў раёне рэалізаваны буйны міжнародны праект: укладзены сродкі ў аднаўленне балотаў нацыянальнага заказніка “Ельня”. Гэта найбуйнейшае ў Еўропе балота з багатай флорай і фаунай. На Ельні гняздуецца жоравы і рэдкія віды птушак, там расце шмат журавін. Менавіта жураўлі ды журавіны й далі назву экафестывалу, на які прыязджаюць госці з розных краін: экалагі, арнітолагі й фотамастакі. Яны могуць назіраць за

ЖАННА РАМАНОВІЧ

На святочнай сцэне ў Мёрах

птушкамі ў біноклі, фатаграфавалі іх, прайсці па драўляных мастках, пракладзеных углыб балот, наведваць візіт-цэнтр: там раскажуць і пакажуць, якія велізарныя багацці ў Ельні.

На гэты раз надвор’е не спрыяла, прагулкі па балоце адмянілі. Аднак ні вецер, ні дождж не спалохалі ўдзельнікаў і гасцей фэсту. Шумеў кірмаш, зазывалі сельскія падвор’і, людзі гандлявалі журавінамі. А за некалькі хвілін да пачатку фэстканцэрта нечакана дождж спыніўся,

пра што жартавалі сябры: артысты з Даўгаўпілса прывезлі ў Мёры добрае надвор’е.

Пачынаючы з самага першага фестывалу, жаданымі гасцямі Мёраў заўсёды былі творчыя калектывы суйайчыннікаў з Даўгаўпілса. Адкрываў сёлета канцэртную праграму вакальны ансамбль “Пралескі” (кіраўніца Настасся Малышава) латгалскай народнай песняй з перакладам на беларускую мову. На фестывалі “Жураўлі й журавіны Мёрскага краю” адбылася

прэ’мера новага танца: “Латгалскай кадрылі”. З імпрэтам выканаў яе танцавальны гурт “Лянок” (кіраўніца Марына Медунецкая). Беларускія танцы чаргаваліся з песнямі на беларускай ды латышскай мовах. Гледачы дарылі нашым артыстам шчодрыя апладысменты, асаблівай жа ўвагі былі ўдастоены юныя танцоры Валеры Медунецкі ды Людміла Малыгіна з “Рускай кадрылі”.

Начальнік аддзела культуры Мёрскага райвыканкама Аляксандр Тронькін падзякаваў партнёрам за яркае выступленне, уручыў фестывальныя сувеніры.

Цэнтр беларускай культуры Даўгаўпілскай гарадской думы і аддзел культуры Мёрскага райвыканкама звязвае Пагадненне аб супрацоўніцтве ў сферы культуры і шматгадовае партнёрства. У плыні культурнага абмену Даўгаўпілс чакае артыстаў з Мёраў на восеньскі фэст “Кірмаш беларускі ў Даўгаўпілсе”. ЦБК выказвае падзяку Генеральнаму консульству Беларусі ў Даўгаўпілсе за візавую падтрымку.

ВЕСТКІ

З роду Міцкевічаў

Рыгор Арэшка

У Варшаве адкрылася выстава, прысвечаная жыццю і творчасці Якуба Коласа

Выстава з фондаў Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа гасцюе ў Музеі Уладзіслава Бранеўскага — філіяле Музея імя Адама Міцкевіча ў Варшаве. Прысвечана выстава 135-м угодкам Песняра. Як вядома, Якуб Колас (Канстанцін Міцкевіч) спрыяннем бацькі з маленства быў знаёмы з творамі розных пісьменнікаў, і асаблівай пашанаю карысталася імя Адама Міцкевіча. На сцяне бацькоўскай хаты, згадваў Якуб Колас, вісеў яго графічны партрэт. Пазней Пясняр пісаў: “Адам Міцкевіч — адзін з геніяльных славянскіх паэтаў. Па ахопе ўсеабдымнага таленту, па яго шырыні ён па справядлівасці займае адно з першых месц сярод паэтаў-геніяў”. Родныя Якуба Коласа, як і сам паэт, высока цанілі ды любілі таксама творчасць Марыі Канапіцкай, Генрыка Сянкевіча, Уладзіслава Сыракомлі.